

OSMANLI ARAŖTIRMALARI

II

NeŖir Heyeti — Editorial Board
HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ
HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

II

İstanbul - 1981

rokratik geleneğin sürekli gelişmesine ne gibi katkıda bulunduğunu belirlemek gerektiği görüşündedir.

Eserin altıncı bölümünde (s. 221-290) imparatorlukta bozulmuş olan siyasi dengenin yeniden sağlanabilmesi yolunda yapılan çalışmalar konu edilirken bu alanda çeşitli eğilim ve girişimlerin hayli fazlalığı ile tanınan 1871-1908 dönemi ele alınmıştır. I. Meşrutiyet sıralarında Bâbüâlî'nin teşkilât yapısında gerçekleştirilen yenilikler ve II. Abdülhamid devrinin taşıdığı özellikler belirtilmiş, ayrıca «sadrızam» ve maiyetindekiler, «Divân-ı Hümayun», «Şura-yı Devlet», «Meclis-i Mebusan», «Dahiliye» ve «Hariciye» nezaretleri ile saydığımız bu müesseselere bağlı daireler yanında padişahın da bizzat başkanlığını üzerine aldığı çeşitli resmî komisyonlar hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Yedinci bölüm (s. 291-337) ise yine sivil-bürokratik teşkilâtın bu kez 1908'den I. Dünya Savaşı'nın başlangıcı olan 1914'e kadar geçen süre içerisindeki durumunu tıpkı bir önceki bölümde olduğu gibi devlet kurumları ile bunlara bağlı daireler tek tek açıklanmak suretiyle gözler önüne sermektedir.

Sekizinci ve son bölümde (s. 338-347) sivil-bürokrasinin geçirdiği yaklaşık bir buçuk yüzyıllık reform dönemi, sarfedilen çabalar, başarılan yenilikler ve bu sırada meydana gelen olaylar anlatılırken yazar kişisel kanı ve yorumlarını da diğer bölümlerde olduğu gibi eklemiştir.

Kitabın sonundaki bibliyografya ile bilhassa Başbakanlık Arşivi'nden elde ettiği belgeler ve Bâbüâlî'ye bağlı dairelerin seçilmiş yıllara ait bütçe tahsisatları cetveli bu alanda çalışmak isteyen bilim adamları için fevkalâde geniş ve güvenilir birer kaynak niteliğindedirler. Bunun yanında, her bölümde kapsadığı yıllardaki Bâbüâlî teşkilât düzenini gösterir şemaların yer almasının da okuyucu açısından yararlı olacağı anlaşılmaktadır.

Uzun, titiz ve sabırlı bir çalışmanın sonucu ortaya çıkan yazarın bu eserinin Osmanlı tarihi araştırmaları alanında temel kitaplardan birisi olarak kalacağına şüphe etmemekteyiz.

Erol Aköğretmen

Quand le crible était dans la paille ... (Kalbur samanda iken ...), yayına hazırlayanlar : Rémy Dor ve Michèle Nicolas, Paris 1978, 398 sahife.

Eser Prof. Naili Boratav'ın Türk halk kültürünün çeşitli unsurlarını tanıma yolundaki çalışmalarının ellinci yılı münasebetiyle, farklı bilim dallarına mensup dost ve meslektaşlarının kendisine armağan ettikleri yazıları bir araya toplamaktadır. Önsözde, kamuoyuna P. N. Boratav'a bu eseri niçin sunmak ihtiyacı duyulduğu izah edilmektedir. Folklor alanında araştırma yapanları teşvik etmekten ve onları desteklemekten hiçbir zaman geri kalmayışi, Türk halk kültürünün öncüsü olarak tanınması ve Türk halk gelenekleriyle uzaktan veya yakından ilgilenen herkesin onun eserlerine müracaat gereğini duymaları böyle bir armağanın vücuda gelmesine sebep olmuştur. Önce, yakından tanıtmak

amacıyla Hayrünnisa Boratav tarafından P. N. Boratav'ın bir hal tercümesi verilmiştir (s. 9-10). Coğrafi mekân bakımından Balkanlar'dan Moğolistan'a kadar pek geniş bir alana yayılan, zaman bakımından ise Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze kadar gelen çok sayıda sorunlar bu kitapta etnologlar, halkbilimciler, tarihçiler ve dilbilimcilerce kısmen ele alınmıştır. Eserde yer alan sayıları bir hayli kabarık (32 makale) makaleye birkaç örnek :

Jean-Louis Bacqué-Grammont, *Deux rapports sur Şah İsmâ'il et les Özbeks (Études turco-safavides, X)*, s. 65-82; Louis Bazin, *Les noms turcs et mongols* s. 119-123; Jean- Claude Chabrier, *Un réformateur du °Ud: Şerif Muhiddin, de l'«Ours»*, s. 83-93; Mihnea Berindei, *Porte ottomane, voïvode et boyards de Moldavie en 1552*, s. 105-118; Claude Cahen, *Mamlüks bahrites en Asie Mineure*, s. 133-150; Aleksander Dubinski, *Une légende des Tatars de Pologne*, s. 169-175; Paul Dumont, *La littérature enfantine: Nouvelle arme du progressisme turc*, s. 187-200; Altan Gökalp, *Hızır, İlyas, Hidrellez : Les maitres du temps, le temps des hommes*, s. 211-231; Irène Mélikoff, *Notes sur les coutumes des Alevs: A propos de quelques fêtes d'Anatolie centrale*, s. 273-280; Xavier de Planhol, *Geographica pontica III : Les origines d'Ordu*, s. 321-333; Alexandre Popovic, *Un texte inédit de Hasan Kaleshi: «L'ordre des Sa'diyya en Yougoslavie»*, s. 335-348; Andreas Tietze, *Ein Beispiel von rekonstruierter Folklore*, s. 365-370; Gilles Veinstein, *Note sur les inventaires après décès ottomans*, s. 383-395.

Ayrıca kitapta, Boratav'ın il ele çizilmiş bir resmi (s. 4), bir fotoğrafı (s. 11) yer almaktadır. Eserin kapağındaki resim bile onun halkbilimci kişiliğini yansıtmaktadır.

Adnan Şişman

Vaşâiki Tarihî Libyâ el-Hadîse, el-Vaşâiku'l-Oşmâniyya, 1881-1911; önsöz : Dr. Ahmed Sıdkı ed-Duccâni, toplayan ve Arapça'ya çeviren : El-hac Abdüsselâm Edhem, Bingazi Üniversitesi yayımlarından, Beyrut 1974, 328 sahife, 4 resim, 3 harita.

Osmanlı İmparatorluğu bünyesindeki ülkelerde bulunan tarihî belgeler, hiç şüphesiz, hem bu imparatorluğun teşkilât ve idarî tarihini aydınlatmak, hem de uzak vilâyetlerin merkezle ilişkilerinin, kendi iç sosyal ve ekonomik durumlarının ortaya çıkartılması bakımından büyük önem taşırlar. Bu sebepten de gerek Balkan memleketlerinde, gerekse Arap ülkelerinde bu tür yayınlar tarihle uğraşanların büyük ilgisini çeker, uzun bir ömre ve çok geniş sınırlara malik olan, hakkında da gerçekte fazla şeyler bilmediğimiz bu tarihe mal olmuş devletin yapısı, idaresi, çeşitli yönleri hakkında yeni bilgiler kazanırız.

Yukarıdaki kitap, Trablusgarp (Tripoli)'taki Dâru'l-mahfûzâti Tarihiyye (Tarihî Belgeler Arşivi)'nde bulunan binlerce Türkçe belgeden 1881-1911 se-